

Сказание за чудотворната икона на Пресвета Богородица Достояно ест

Празникът ѝ е на 11/24 юни.

Тропар, глас 4

*Да прибегнем, верни, с дръзновение към
Милуващата Царица Богородица и умилно да
Я призовем: „Изпрати ни Твоите богати
милости! Запази Църквата ни, запази хората
в благоденствие, избави земята ни от
всякаква беда, дари мир на света и спасение
на душите ни!*

Молитва

О, Пресвета и Премилоствива Владичице Богородице! Като падаме коленопреклонно пред Твоята света икона, смирено Те молим: чуй гласа на молението ни, виж скръбта ни, виж бедите ни и като любвеобилна Майка, побързай да се притечеш на помощ на нас, грешните! Умоли Твоя Син и наш Бог да не ни погуби заради беззаконията ни, но човеколюбиво да прояви Своята милост към нас! Измоли ни, Владичице, от Неговата благост телесно здраве и душевно спасение, и мирен живот, плодородие на земята, благоразтворение на въздуха и благословение свише за всички наши добри дела и начинания! И както в древността си погледнала милостиво към смиреното славословие на атонския послушник, който Те възпявал пред пречистата Ти икона и си му изпратила Ангел да го научи да пее небесната песен, с която Те славословят Ангелите, така сега приеми и усърдната молитва, която Ти принасяме. О, Всевъзпявана Царице! Протегни към Господа богоносните Си ръце, с които си носила Богомладенеца Иисус Христос, и Го умоли да ни избави от всяко зло. Прояви, Владичице, милостта Си към нас: изцели болните, утеши скърбящите, помогни на бедстващите и ни удостой да изживеем благочестиво този земен живот, да получим непосрамваща християнска кончина и да наследим Небесното Царство по майчиното Ти ходатайство пред Родилия се от Теб Христос, нашия Бог, на Когото заедно с Безначалния отец и с Пресветия Дух подобава всяка слава, чест и поклонение сега и винаги, и във вечните векове. Амин.

Недалеч от Каряя, в местност, принадлежаща на манастира „Пантократор“, се простира голяма долина, в която се намират множество келии. Сред тези монашески убежища се издигала съществуващата и сега келия с малка църква, посветена на Успението на Божията Майка. В тази келия уединено се спасявали един старец – йеромонах, който вече бил на преклонна възраст, и неговият послушник. И двамата били благоговейни, внимателни към монашеския си живот и към своето спасение. Рядко – само поради крайна нужда, оставяли уединението си. Веднъж се случило така, че старецът на този послушник, като пожелал да изслуша всенощното бдение срещу неделния ден в карейския съборен храм Протат, отишъл там, а богобоязливият му ученик останал да пази келията, като получил от стареца заповед да извърши както може службата у дома. Щом се свечерило, той внезапно чул чуване на вратата на келията и като я отворил, видял пред себе си непознат монах. Добродетелният послушник го приел приветливо и с уважение в жилището си, където странникът останал за през нощта. Когато дошло време за утренията, и двамата се изправили бодро и като издигнали сърцата и умовете си към небето, започнали със страх и благоговение при безметежност и нощна тишина да изливат молитвените си чувства и славословия пред Създателя на всичко съществуващо. И умилителната им нощна служба вървяла по реда си. Когато в края на канона дошло време да величаят с песнопения Възвеличената и да прославят несравнено По-славната от серафимите Приснодева, застанали пред иконата на Божията Майка и започнали да Я възпяват. Монахът домакин, пълен със сърдечно умиление и благоговение към Всевъзпяваната, изливал хваления към Небесната Царица, пеейки й обичайната древна песен на свети Козма, епископ Маюмски „Честнейшую херувим“, без да прибавя към нея никакви други славословия, освен въздишки на умилената си душа. Но дивният гост дал на умилителното песнопение друго начало и пеел със сладкия си ангелски глас така: „Достоин ест яко воистину блажити Тя Богородицу, присноблаженную и пренепорочную, и Матер Бога нашего“; а към това вече добавил и: „Честнейшую херувим“ до края на песента.

Удивил се монахът и на чудния глас на пришълеца, и на сладостното песнопение в чест на Божията Майка.

- Чудно! - възкликнал той, като се обърнал с изумление към появилия се непознат след края на песента, трогнат и умилен до сълзи от новите й думи. - Ние пеем само „Честнейшую“, а такава песен „Достоин ест“ никога досега не сме чували нито ние, нито нашите предшественици. Моля те, стори любов, напиши ми тази песен, за да мога и аз по същия начин да величая и да прославям Богородица.

- Добре - отговорил непознатият. - Дай ми хартия и мастило и ще ти напиша тази песен.

- Прости, отче! - покланяйки се и с прискърбие, с дух на смирение и простота казал домакинът. - Ние със стареца се занимаваме с молитва и ръкоделие и рядко имаме нужда от хартия и мастило, и затова сега нямаме нито едното, нито другото.

- Тогава ми донеси поне някаква каменна плоча - продължил явилият се.

Монахът донесъл една каменна плоча и я подал на непознатия. А той, като я взел, започнал да пише с пръста си върху нея цялата гореспомената Богородична песен. И, о чудо! Камъкът се размекнал като восък под чудодейната ръка на удивителния посетител. Пишещият му пръст се врязвал дълбоко в него и думите ясно и четливо се отпечатвали върху камъка. Като написал цялата песен, той подал плочата обратно на монаха домакин и рекъл:

- Отсега нататък всички православни пейте така!

И мигновено станал невидим за изумения от необикновеността на явлението поглед на благоговейния монах. Това бил Архангел Гаврил, изпратен от Бога да възвести на християните тази нова, съставена от ангелите, подобаваща на Божията Майка песен.

Радостен и благоговееен трепет обзел смирения монах при вида на чудесно изписаната каменна плоча. Поразен от това събитие, той дълго разглеждал с удивление написаните от ангела букви върху нея и като препроочел няколко пъти чудесните думи на тайнствения си посетител, ги научил наизуст. На разсъмване божествената песен вече тържествено звучала в устата на благочестивия отшелник. Като се върнал от бдението, старецът го заварил да пее чудната песен и бил поразен от нея.

- Откъде си се научил да пееш така? - попитал той послушника си.

Тогава той разказал на стареца всичко, което се случило, показал и плочата с чудесно написаната върху нея божествена песен. Старецът внимателно изслушал необикновения разказ на ученика си за явяването на непознатия посетител. Дълго с изумление и ужас разглеждал изписаната с неземан пръст каменна плоча и препроочитал чудесно написаната върху нея божествена песен. После и двамата взели камъка, представили го в Протата и подробно разказали на Прота на Света Гора и пред събранието на старците подробностите на това чудесно събитие. Тогава всички с едни уста и с едно сърце прославили Христа Господа, извършил такова чудо за слава на Преплагословената Си майка, и ѝ изпели новата песен, донесена на земята от архангел Гавриил. След това съобщили на патриарха и на царя за това чудесно явление на светогорския монах, като подробно изложили в писмото си всичко, което се било случило. И за по-голямо потвърждаване на истината му изпратили в Константинопол и каменната плоча с написаната върху нея песен на Божията Майка. И оттогава ангелската песен „Достойно ест“ като напълно изразяваща славата и величието на възвеличената повече от всички и по-славната от всички небесни войнства Пресвета Дева Богородица влязла в обща употреба от Христовата Църква при божествена литургия и на другите ѝ служби. Нещо повече, като се разпространи по целия свят, тази песен стана толкова обща и толкова любима на всички православни, че сега дори и малките християнчета я знаят и велегласно и с голяма радост я пеят на Божията Майка. А иконата, пред която била изпята тази радостна песен, била взета от келията на светогорските отци и била пренесена в съборния храм „Протат“ в Карея, където и досега се намира в олтара на горното място и излива благодатни дарове на душевни и телесни изцеления върху всички; които идват и ѝ се покланят с вяра и любов, и досега се казва „Достойно ест“¹. По същия начин и келията още от времето на това чудесно събитие е наречена и досега е известна на Света Гора с името „Достойно ест“. А долината, в която се намира тази келия, и до днес бива наричана от всички: бдейн (тоест пея - „пение“). Това дивно събитие се спомня тържествено и се празнува на Света Гора на 11 юни. А че това чудо действително е древно и че явилият се тогава ангел е бил Архангел Гавриил, може да се види от специалната бележка, намираща се в гръцките минеи при датата 11 юни, където се казва: „на този ден е съборът на Архангел Гавриил. Оттук се вижда, че това чудо е станало на 11 юни. Затова тогавашните отци започнали ежегодно да извършват тържествен събор и литургия в посочената долина, наречена бдейн в памет на станалото там чудо и за слава и чест на Архангел Гавриил. Както през време на земния живот на Пресвета Богородица той е бил пламенен певец, възпяващ Нейното величие, Нейн кърмител, Нейн служител и радостотворен благовестител, така послужил и в предаването на хората на тази наистина подобаваща за

Божията Майка песен, тъй като това служение е прилягало само на него. В древността Владетелят на всички - Бог, предал на евреите чрез ангели (Гал. 3:19), с ръката на Моисей десетте заповеди, като ги написал с пръста Си на две каменни плочи. По подобен начин и сега началникът на небесните сили предал на всички православни пресладката и изключително силно желаната песен в чест на Божията Майка, като също я написал на каменна плоча с архангелския си пръст.

Това чудо станало по време на царуването на братята царе Василий и Константин, наречени Багренородни, синове на Роман младши, по времето, когато Константинополски патриарх бил Николай Христоверг.

По този начин в светата ни Източна Христова Църква са ни известни четири изпети от ангели песни: 1) „Слава във висините Богу“; 2) „Свят, Свят, Свят е Господ Саваот“; 3) Трисвятое, тоест, „Свети Боже, Свети Крепки, Свети Безсмъртни, помилуй нас“ и 4) само тази песен в чест на Богородица.

Освен предадения по-горе от нас разказ за това архангелско чудо, в съществуващи на Атон ръкописи срещнахме и следните сведения, отнасящи се за това събитие:

Тъй като ангелското присъствие внася в душата на благочестивия човек радост и веселие, докато бесовското мечтание поражда в него боязън и страх, то благоговейният послушник приел с радост като съмолитвеник явилия му се в образ на странстващ монах ангел. По Божи промисъл благочестивият послушник останал до определен момент в неведение и не разбирал, че му се явил ангел, подобно на това, както на Лука и Клеопа, които пътували заедно със Спасителя и разговаряли с Него, за известно време им се премрежили очите, за да не Го познаят (Лук. 24:16). След чутото последвало ново чудо. Свещеното изображение на Богородичния образ, пред който била изпята ангелската песен, излъчвало силен блясък и светият лик на Божията Майка сякаш изразявал удоволствие и съгласие с изказваната към нея похвала. Тъй като това чудо станало на 11 юни, на този ден древните светогорци и особено живеещите в Карей си спомняли тържествено за това събитие, извършвайки празнична служба на Господарската Владичица Богородица. Не могли, разбира се, да не почетат със специална служба и главния виновник за това тържество Архангел Гавриил и решили да установят в негова чест събор по аналогия с установения от светата Църква събор на 26 март също в негова чест. Но тъй като в повечето случаи 12 юни се пада през Петровия пост, през който, когато се пее „Алилуя“, се извършват и междучасия, то, за да запазят това свето установление на Църквата и да не позволят нарушаване на поста, постановили да се празнува само Богородичният празник в самия ден на извършването на чудото, а съборът на Архангел Гавриил да се пренесе на 13 юли. С течение на времето преданието за тази промяна, понеже било незаписано, започнало да се забравя и мнозина започнали да недоумяват по какъв повод на 13 юли се празнува събор на Архангел Гавриил.

През 1488 година Богородичната икона „Достояно ест“ извършила следното чудо. Богоносните древни отци, просияли на Света Гора, от древност са установили на втория ден на Пасха да се извършва литийно шествие с тази честна икона около Карей. За тази цел всички монаси, живеещи в Карей и в келиите, намиращи се в околностите ѝ, се събирали на църковна служба в храма Протат и след литургията участвали в литийното шествие. През споменатата година четирима монаси, които живеели в Карей, в метоха на манастира „Свети Дионисий“ по сатанинско внушение нарушили това светоотеческо предание и установление. Когато литийното шествие минавало покрай техния метох, те не само не излезели да посрещнат светата икона, но и като се затворили в жилището си, нарекли участниците в литийното шествие чревоугодници и винопийци, а установяването

на литийното шествие - противозаконно дело. Божията Майка не оставила без вразумление тези нещастни поругатели на светинята. Същия ден вечерта внезапно, без предшестващи признаци на буря, се излял проливен дъжд с градушка. На следващия ден сутринта се оказало, че растенията в зеленчуковата градина, лозите и всички други плодове на този метох били напълно похабени. И което е най-удивително - това бедствие засегнало само Дионисиатския метох. Всички явно видели в това събитие Божия гняв към хулителите на светинята. Когато монасите съобщили на своя манастир за постигналото ги бедствие, пребиваващият по това време в обителта им светейши Константинополски патриарх Нифонт в справедливия си гняв им наложил строга епитимия за безумието им и за презрението им към светата икона. На следващата година по внушение на светейшия патриарх Нифонт тези монаси вече проявили подобаващо уважение към светинята и тържествено поискали прошка от участниците в литийното шествие, каквато и получили.

Впоследствие и монаси от манастира „Кутлумуш“ също се оказали нарушители на светоотеческото предание относно честната икона „Достояно ест“. Те си въобразили, че тъй като са манастирски братя, не трябва да участват в литийното шествие заедно с келиотите, а трябва да го направят отделно, както и другите манастири. Така и постъпили. Но това превъзнасяне на кутлумушци не било угодно на Майката на смирилия се до образ на раб Господ (Фил. 2:7). В този момент разбойници неверници внезапно нападнали кутлумушкото пристанище по суша и по море и предали на огън всичко, което се намирало там. Като видели в това явен Божи гняв, те се разкаjali за превъзнасянето си и през следващите години започнали да спазват чина, установен от древните свети Отци - да извършват литийно шествие съвместно с другите почитатели на светинята.

Но след известно време същите кутлумушки отци отново нарушили светоотеческото предание по отношение на тази света икона. Този път те получили свише още по-силно вразумление: новопостроената им трапезария и други сгради и стени вътре в манастира и извън него внезапно били разрушени подобно на йерихонските стени. Като видели това, те се осъзнали и побързали да се разкажат за неразумието си. Нека по молитвите на винаги блажената й пренепорочна Майка на нашия Бог всички ние да се удостоим с небесното царство! Амин.